

**НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТРАНСПОРТУ, МЕНЕДЖМЕНТУ І ЛОГІСТИКИ**

Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств

**Методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів
з дисципліни «Бізнес-планування в сфері
зовнішньоекономічної діяльності»**

для студентів спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньо-професійної програми «Менеджмент зовнішньоекономічної
діяльності)»

Укладач д.е.н., проф. Наумов О.Б.

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності
підприємств

Протокол № ____ від «__» ____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____

Київ – 2022

ВСТУП

Дисципліна «Бізнес-планування в сфері зовнішньоекономічної діяльності» викладається для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)».

Вона входить до блоку професійно-орієнтованих дисциплін, що відповідає державному стандарту підготовки фахівця.

Метою викладання дисципліни є формування у майбутніх фахівців системи теоретичних знань і набуття практичних навичок у сфері розробки бізнес-планів підприємств та інвестиційних проектів, використання їх як інструменту стратегічного управління підприємницькою діяльністю.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення із загальною проблематикою управління проектами, цілями та принципами бізнес-планування;
- засвоєння особливостей бізнес-планування й методів аналізу проектних рішень в діяльності підприємства;
- опанування методикою й технологією розробки бізнес-плану;
- вивчення структури бізнес-плану, змісту його розділів;
- формування навичок і вмінь складання бізнес-плану підприємницького проекту, застосування основного інструментарію бізнес-планування.

Особливістю викладання дисципліни «Бізнес-планування в сфері зовнішньоекономічної діяльності» є виконання самостійної роботи та розв'язання типових та специфічних задач.

Ситуація, яка склалася в українській економіці, висуває нові вимоги для реалізації, в першу чергу, інноваційної активності. Підприємства розробляють нові види товару з метою диверсифікації виробництва, проводять модернізацію, створюють високі технології, взагалі нові ідеї і продукти все в більшому ступені визначають успіх підприємницької діяльності дають можливість впливати і фінансово стабілізувати виробництво.

Однією з найбільш розвинутих форм підготовки підприємницької концепції в інноваційній сфері є практика складання бізнес-планів. Бізнес-план представляє узагальнений погляд на цілі підприємницької ініціативи, стратегію розвитку ідей в найближчій період, оперативні способи реалізації намірів, баланс потенціалу, ресурсів і джерел їх формування. Для ефективного планування діяльності підприємств фахівець повинен знати систему галузей народного господарства, види економічної діяльності, науку, техніку і виробництво, принципи, методи, аксіоми і стилі планування.

Сучасні умови розвитку підприємництва, формують нові вимоги до підприємств і фахівців, викликають необхідність гнучко реагувати на зміни ринкових ситуацій. Бізнес-планування дозволяє провести вибір і обґрунтування мети розвитку підприємства і підготувати рішення, необхідні для їх безумовного виконання.

Ситуаційні завдання та типові і специфічні задачі вирішуються на основі методик, розроблених викладачам и кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств НАУ.

Окремі завдання та задачі об'єднані у межах модулів. Вивчення дисципліни передбачає виконання самостійної роботи з двох модулів та однієї курсової роботи (яка є третім модулем).

1. Вид самостійної роботи

У процесі навчання студенти виконують завдання, які полягають у вивченні теоретичного матеріалу та виконанні практичних завдань.

2. Тематика, обсяг роботи, вимоги до оформлення

За основними темами курсу згідно з робочою програмою студент повинен вивчити теоретичний матеріал, проаналізувати приклади зі своєї практичної роботи та зробити висновки.

Робота оформлюється у окремому зошиті з указівкою прізвища, ім'я та по-батькові студента і коду навчальної групи.

Всі завдання при необхідності супроводжуються посиланнями на норми сучасного українського законодавства, відповідну методику дослідження, указівками на підходи до вирішення ситуації.

Домашні роботи захищаються кожним студентом із поясненням ситуації, результатів вирішення завдання, якщо вони мають місце, висновками та рекомендаціями.

3. Форма визначення варіанта завдання

Кожному студенту видається індивідуальне завдання для самостійної роботи. Варіант завдання обирається згідно нумерації студентів у списку групи, що міститься в журналі академічної групи. Номер студента у списку відповідає номеру його варіанту. Коли нумерація питань закінчиться, наступний студент знову повинен обрати перше завдання і так далі.

4. Основні теми курсу та їх зміст

4.1. Тема 1. Цілі та основні принципи бізнес-планування.

1. Специфіка бізнес-планування.
2. Цілі й принципи складання бізнес-плану.

Рекомендована література [4, с. 4-8; 5, с. 6-14]

4.2. Тема 2. Основні методи вибору стратегії планування.

1. Основи планування.
2. Стратегічне планування.
3. Роль бізнес-планування у діяльності сучасного підприємства.

Рекомендована література [4, с. 15-24; 7, с. 48-53]

4.3 Тема 3. Економічна сутність та форми інвестицій. Правове регулювання інвестиційної діяльності.

1. Основи інвестиційного менеджменту.
2. Форми інвестицій.
3. Законодавча база інвестиційної діяльності.

Рекомендована література [7, с. 8-15; 12, с. 18-23]

4.4. Тема 4. Попередній аналіз інвестицій та підготовка бізнес-плану.

1. Аналіз інвестиційного проекту.
2. Збір й інтерпретація інформації для складання бізнес-плану.

Рекомендована література [5, с. 24-27; 7, 46-59]

4.5. Тема 5. Основні розділи бізнес-плану, їх характеристика і показники ефективності.

1. Основні розділи бізнес-плану: зміст і методика складання.
2. Показники ефективності і аналіз чутливості проекту.

Рекомендована література [4, с. 23-51; 5, с. 18-26; 10, с. 14-37]

4.6. Тема 6. Процедура фінансового аналізу підприємства.

1. Вихідні дані для проведення аналізу.
2. Складання агрегованого балансу підприємства.
3. Система показників фінансового аналізу, методика їх розрахунку й оцінка результатів.

Рекомендована література [8, с. 25-47]

4.7. Тема 7. Проблеми ризику й достовірності інвестиційних проектів.

- 1. Ризик у інвестиційній діяльності і у роботі підприємства.**
- 2. Види ризиків та втрат.**
- 3. Методи аналізу ризику та заходи щодо зниження рівня втрат.**

Рекомендована література: [9, с. 14-54]

5. Питання для самостійного вивчення

1. Основні законодавчі акти, що регулюють діяльність підприємств в Україні. [1, с. 170; 2, с. 646; 3, с. 80]

2. Законодавчі акти регулюючі інвестиційну діяльність в Україні. [1, с. 170; 2, с. 646; 3, с. 80]

3. Порівняння форм бізнес-планів закордонного зразка і прийнятих у вітчизняній практиці: переваги та недоліки. [4, с. 21; 5, с. 19]

4. Трансформація розділів бізнес-планів: об'єднання і деталізація. [4, с. 38-45; 5, с. 18-46]

5. Основні характеристики підприємств різноманітних галузей. [1, с. 170; 7, с. 15-19]

6. Вивчення фінансових аспектів бізнес-плану й альтернатив вкладення капіталу. [10, с. 32-34]
7. Методи дослідження ризиків інвестиційних проектів. [9, с. 32-74]
8. Засоби зниження ризиків інвестиційних проектів. [9, с. 82-93]
9. Техніко-економічні показники, які використовуються в експертизі проектів. [7, с. 101-118]
10. Визначення показників фінансового стану підприємства при проведенні експертизи проекту. [7, с. 101-128]
11. Бізнес-план інвестиційного проекту, його характеристика. [12, с. 28-34]
12. Принципи і послідовність розробки бізнес-плану. [5, с. 4-8]
13. Основні розділи бізнес-плану, їх зміст. [4, с. 10-42; 5, 6-27; 10, с. 14-42; 15, с. 14-27]
14. Найважливіші показники бізнес-плану, їх розрахунки. [15, с. 34-86]
15. Порядок оформлення бізнес-плану інвестиційного проекту. [15, с. 98-107]
16. Принципи оцінки ефективності розробок у бізнес-плані. [7, с. 98-117]
17. Методи оцінки ефективності реальних інвестицій. [7, с. 98-129]
18. Мета та основні напрямки використання бізнес-планів. [4, с. 6-9]
19. Значення маркетингових досліджень в реалізації бізнес-плану підприємницької діяльності. [7, с. 75-104]
20. Види експертиз бізнес-планів і їх характеристика. [15, с. 314-318]
21. Роль оцінки фінансового стану підприємства в розробці і реалізації бізнес-плану проекту. [15, с. 428-457]
22. Основні методи вибору стратегії бізнес-планування. [15, с. 19-32]
23. Оцінка зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства у бізнес-плану інвестиційного проекту. [4, с. 18-32; 15, с. 64-75]

6. Тести для самоконтролю знань студентів

1. В якому розділі бізнес-плану розкриваються складові витрат на здійснення виробничої діяльності:
 - а) виробничий план
 - б) організаційний план
 - в) інвестиційний план
 - г) фінансовий план
2. Який документ поєднує та узагальнює результати оперативної, інвестиційної та фінансової діяльності:
 - а) план надходження інвестицій
 - б) звіт про рух коштів
 - в) календарний план реалізації проекту
 - г) звіт про прибутки та збитки

3. Інноваційні проекти за характером можна поділити на:

- а) продуктовий, технологічний, соціальний
- б) виробничий, екологічний, соціальний
- в) продуктовий, технологічний, екологічний
- г) виробничий, екологічний, організаційний

4. Який з видів гарантій партнерам та інвесторам найбільш часто вживається в Україні:

- а) експертні гарантії
- б) страхування
- в) застава майна
- г) гарантії органів влади

5. Який з розділів бізнес-плану можна було б віднести до ключових:

- а) опис підприємства та галузі
- б) інвестиційний план
- в) організаційний план
- г) план маркетингу

Відповіді на тести: 1 а, 2 б, 3 а, 4 в, 5 г,

7. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Ковуненко К.В., Коваленко О.В. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності для магістрів: Навчальний посібник / К.В. Ковуненко, О.В. Коваленко. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 496с.

3.2.2. Гребельник О. Основи зовнішньоекономічної діяльності: 5-те вид, перероб. і доповн. / О. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 336с.

3.2.3. Козак Ю. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник / Ю.Козак. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 286с.

3.2.4. Єгорченков О.В. Азбука управління проектами. Планування: навч. посіб. / О.В. Єгорченков, Н.Ю. Єгорченкова, Є.Ю. Катаєва. – Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2017.– 117 с.

3.2.5. Логачова Л. М. Управління проектами: навч. посіб. / Л.М. Логачова, О.В. Логачова. – Суми : Університетська книга, 2015. – 208 с.

3.2.6. Петренко Н. О. Управління проектами [Текст]: навч. посіб. / Н.О. Петренко, Л.О. Кустріч, М.О. Гоменюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 224 с.

3.2.7. Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (ІЕС/ISO 31010:2009, ІДТ). ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013. – К.: Мінекономрозвитку України. 2015. – 73 с

3.2.8. ДСТУ ISO 31000:2014 Менеджмент ризиків. Принципи та керівні вказівки.

3.2.9. Ferreras, R., Hernández, A. B. and Serradell-López, E. (2017) 'Entrepreneurship Competencies in Business Plans: A Systematic Review'. *Revista Internacional de Organizaciones* 18, 57–72

3.2.10. Fernandes, S. F. M. , Cunha Brandão, A. M. P. d. , & de Brito, C. H. F. M. (2017). Business Plan: In or Out? A Holistic View of the Combination of Planning and Learning Processes when Evaluating Business Opportunities. In (Ed.), *Entrepreneurship - Development Tendencies and Empirical Approach*. IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.71844>

3.2.11. Welter, C., Scrimshire, A., Tolonen, D., & Obrimah, E. (2021). The road to entrepreneurial success: business plans, lean startup, or both? *New England Journal of Entrepreneurship*, 24(1), 21-42. 4 Doi: 10.1108/NEJE-08-2020-0031

3.2.12. Mishra, S., Tripathi, A.R. Literature review on business prototypes for digital platform. *J Innov Entrep* 9, 23 (2020). <https://doi.org/10.1186/s13731-020-00126-4>

Допоміжна література

3.2.13. Кожушко Л.Ф. Управління проектами: навч. посіб. / Л.Ф. Кожушко, С.М. Кропівко. – К. : Кондор-Видавництво, 2015. – 388 с.

3.2.14. Шишмарьова Л. О. Управління проектами : навчальний посібник для самостійної роботи студентів 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» / Л.О. Шишмарьова. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 136 с. (Укр. мова)

3.2.15. Великанова М.М. Виявлення та ідентифікація як стадії управління ризиком / М.М. Великанова // Часопис Київського університету права. – 2017. – № 3. – С. 24-27.

3.2.16. Васюренко О.В. Ризик як складова економічних процесів // Фінанси України. – 2015. – № 7. – С. 68–74.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. English version of OECD Principles of Corporate <http://www.oecd.org//daf/governance/principles.htm>.

3.3.2. Сайти періодичних видань: «Менеджмент». [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>

3.3.2. Офіційний сайт Українська асоціація управління проектами. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://upma.kiev.ua/ru/home/about/>

3.3.4. Міністерство статистики України www.ukrstat.gov.ua.